

Foaia Diecezană

Organul oficial al eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

<p>Prețul abonamentului Parohiile cl. I. și II. pe un an 5000 Lei Parohiile cl. III. 4000 Lei Parohiile sub clasă 3000 Lei Pentru particulari 1500 Lei</p>	<p>APARE DUMINECA</p> <p>MANUSCRISELE SE VOR TRIMITE PE ADRESA CONSILIULUI EPARHIAL, SECȚIA CULTURALĂ.</p>	<p>Prețul inserțiunilor Concure de prot. 4000 Lei. Parohii de cl. I 2500, de cl. II 2000, de cl. III 1600. La celelalte publicații 1 cm. □ 20 Lei</p>
---	---	--

HRISTUS VINCIT

În decursul frământatei istorii a neamului omenesc de după Hristos, creștinismul a avut de înfruntat adversitatea multor ideologii și curente, ca să nu mai vorbim de cunoscutele prigoane ale păgânismului muribund. Nimic și nimeni însă n'a putut împiedeca dezvoltarea acelei religii căreia: s'a prezis că „nici porțile iadului nu o vor birui“. Acest adevăr s'a verificat acum, pentru a nu știm câta oră. Ne referim la „cea mai cumplită erezie a veacului“¹⁾ „neo-păgânismul german“. S'a scris deja destul despre aceasta, la noi, dar mai ales în străinătate. Nu vom acum decât a puncta în elementele ei esențiale problema, și a constata dispariția, și de această dată, a ideilor potrivnice adevărului revelat.

Mâncând dela concepții rasiste nejustificate²⁾ și dintr'un naționalism exagerat, Germanii oelui de al treilea Reich au crezut că pot să dea naștere unei noi religii, prin desființarea celei vechi și perimate: creștinismul. „Pentru național-socialism, sunt lipsite de sens concepțiile despre bine și rău, despre păcatul original, paradis, infern, etc., el trebuie să fie atât de hotărât, de tare și de onest, încât să se despoaie de ultimele resturi ale unei credințe contrare naturii germane, de creștinismul, care e definit ca o religie a sufletului bolnav, în contrast cu religia norodului, care e o religie a sănătății sufletești“. (Osservatore Romano, 27 Ian. 1937;

1) Pr. Petre Chiricuță, Antisemitism „creștin“ sau cea mai cumplită erezie a veacului, București, Tip. Oltenia, 1926.

2) Radu Cernea, Neo-păgânismul în Germania, Hitler și Biserica, ed. III. București, Tiparul Universitar., 1938.

3) cf. Liviu Stan, Rasă și religie, Sibiu, 1942, în special pg. 91 sqq; Aug. Popa, Puncte de orientare în problema rasistă. Religia sângelui, în rev. Cultura creștină, Blaj, An. VIII, 1938, Nr. 8-9, 10-11, 12. qq 521-535; 574-688, 746-794;

Hans Günther, Frömmigkeit nordischer Artang, ed. III,⁴⁾).

Astfel repetându-se spusele lui Celsus din vechime, persoana Mântuitorului e atacată față: „Personalitatea lui Hristos-uimitor amestec de spiritualitate abstractă și prestidigitație demoniacă în felul în care este prezentat astăzi, este un produs fantastic al imaginației antice, iudee și africană“. (Rosenberg⁵⁾). Iar când în sufletul unora mai rămas puțină trică de Dumnezeu, își iau libertatea de a face din Iisus un arian, deposadându-l de semitismul său după trup. „Galileea care încă pe vremea lui Iisus Hristos poartă numele de Galileea heamurilor, a acceptat un mare număr de locuitori de rasă ariană. Aceștia s'au amestecat treptat cu Evreii, prin căsătoriile mixte, au dat astfel naștere unor ascendenți de tip arian. Un astfel de arian este și Hristos⁶⁾. Astfel arianizat, Fiul lui Dumnezeu devine pentru faimosul Dr Alfred Rosenberg „un prototip vrednic de urmat, căci el, fiind din sânge arie, și om perfect, s'a divinizat prin eroism, onoare și luptă pe față“⁷⁾.

Bagatelizându-se în acest hal însăși persoana dumnezeiască a întemeietorului religiei creștine, nu ne mirăm de celelalte atacuri aduse. În 13 Noembrie 1933 putea fi auzit la Berlin glasul prelatului Dr Krause care spunea în fața unui auditoriu înmărmurit: „Respingem crucifixul, vrem un Hrist eroic“⁸⁾. S'a căutat apoi

4) apud Pr. Dr. Liviu Stan, Neopăgânismul german, în rev. Revista teologică, Sibiu, An. XXVII Nr. 11, Nov. 1937, pag. 431.

5) Ia: Anonim, Hitler et Rosenberg, on Le vrai visage du National-socialisme, Paris, Maison de la Bonne Presse, 1936, în recenziia dlui Teodor N. Manolache, din rev. Raze de lumină, București, An. X, Nr. 2-4, Ian. Dec. 1938 pag. 389.

6) Gottlieder für deutsche Menschen Leipzig 1934, pp. 89 sq. sp. 9 apud Dr Nicolae Neaga, „N'am venit să stric legea“ Considerații generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament, Sibiu, 1940, pag. 7.

7) Mythos des XX. Jahrhunderts, apud Dr Milan P. Șeșu. Stară religioasă din Germania de după războiu, Cernăuți, Tip. Glasul Bucovinei, 1938, pag. 44.

8) Cf. Radu Cernea op-cit-pag. 11.

eliminarea totală a Vechiului Testament din uzul Germanilor.⁹⁾ „Înlăturat trebuie odată pentru totdeauna așa numitul V. T., dintre cărțile de rugăciune. Prin această cade neisbită încercare din ultima una mie și jumătate de ani, de a ne face jidovi după duh“¹⁰⁾ Fu proiectată apoi de către reviste „Deutscher Glaube“, înlocuirea nomenclaturei lunilor cu alți termeni. Așa pentru Martie se propunea Lenzing, pentru August — Ernting, pentru Noembrie — Neblung, pentru Paște — Ostermond etc. . . .¹¹⁾

În locul „creștinismului negativ“ glorificator al umilinței și a „forței suferinței“ (Urafft des Leidens),¹²⁾ se intenționa introducerea unei religii eroice, naționale, probabil cultul păgân al lui Wotan.¹³⁾

Față de această situație Biserica a reacționat. În anul 1934, cu ocazia Sf. Paște, Papa Pius XI trimetea tineretului german un mesaj autograf în care vorbea despre „o propagandă care prin chemări și presiuni, îndreaptă spre o nouă concepție de viață care se depărtează de Hristos, pentru a reveni la păgânism“¹⁴⁾ În același an episcopii germani redactează o pastorală colectivă, de protest,¹⁵⁾ urmată și ea în 1937, 14 Martie, de celebra enciclică a lui Pius XI „Mit brennender Sorge“¹⁶⁾, Provocările continuând, se redactează o nouă pastorală de către prelații germani, cunoscută sub numele de „Pastorală dela Fulda“¹⁷⁾, în 1938.

Lupta începută a continuat¹⁸⁾ până acum câteva zile când puterile răului au căzut. Fie ca suferințele de acum, să readucă pe adoratorii „mitului celui de al XX veac“ iarăși, la picioarele Crucii lui Hristos.

N. C.

9) Protos, Nicodem Ioniță, Vechiul Testament își mai are loc în Biblie? Bibl-Mis-ort. Nr. 18, Chișinău, 1940, pag. 3.

10) A. Rosenberg, Der Mythos des 20-sten Jahrhunderts, ed. 56, 1935, pag. 603, la Dr N. Neaga, op. cit. pag. 6.

11) Radu Cernea, op. cit. pag. 47.

12) A. Rosenberg, în critica lui Robert d' Harcourt, Le Christianisme Hitlérien, în rev. Orientation, auct. rev. L' étudiant catholique, Paris, 6-e année, Avril. Mai 1934, Nr. 48-49, pag. 6 coloana II.

13) cf. Ioan Gh. Savin, Politică religioasă a Axei, Extras, Iași, 1942, pp 10-11.

14) în rev. cit. L' étudiant catholique, 6 col. I.

15) Vezi textul tradus al acestei pastorale în Uunirea, Blaj, An. XLIV Nr. 43, 270 oct. 1934, Nr 2-3 și Nr. 44, 3 Nov. 1934, Nr. 23.

16) cf. Scrișoarea enciclică a Sfântului Părinte Papa Pius, XI, despre situația Bisericii catolice din Germania și rătăcirile naționalismului „Mit brennender Sorge“, trad. de Av. Virgil Damian' București, Ed. Farul nou, 1937. Un extras al acestei enciclice a fost tipărit și în ziarul Drapelul, Lugoj, An. II. Nr. 19-20, Duminecă 7 Ian. 1945, pag. 4, sub titlul „Despre dreptul natural“.

17) cf. rev. Cultura Creștină, Blaj, An. XVIII, Aug-Sept 1938, Nr. 8-9.

18) Vezi, P. Coulet, Le catholicisme dans le monde en proie aux faux dieux, Paris, 1937, vol II, Nr 57-65, 69-70; Kurt Türmer, La persecution religieuse dans le III Reich, în vie intelectuale Nr. 10, din 25 Ian. 1938; Dr Liviu Stan, Reichul și Vaticanul, în Revista Teologică, Sibiu, An. XXVII Nr.9, Sept. 1937, pp. 334-340; Dumitru Neda Biserica înfruntând noul păgânism, în Cultura Creștină, Blaj, An. XVIII, Martie-Aprilie, 1937, Nr. 3-4, pp. 195-210.

Sfințirea bisericii din Ramna

În plină perioadă de războiu, cu toate privațiunile și jertfele cerute de acest războiu, dreptcredincioșii creștini din Ramna, o comună fruntașă din Caraș, și-au renovat total biserica strămoșilor din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, înzestrându-o cu podoabe noi.

Duminecă în 27 Mai a. c., P. S. Sa Episcopul nostru Veniamin a fost invitat să binecuvinteze osteneala creștinilor din Ramna, târnosind biserica lor.

În drum spre Ramna, P. S. Sa însoțit de P. O. Prot. Ic. Sfor Romul G. Ancușa, fiul satului, Prot. Dr. Marcu Bănescu, consilieri referenți și diaconul Dimitrie Băloni, s'a oprit Sâmbătă d. a., 26 Mai, în parohia Bocșaromână, asistând la Vecernie. După Vecernie P. Sf. Sa a predicat numeroșilor credincioși adunați despre puterea credinței și îndatoririle reclamate de ceasul de față pentru toți fiii buni ai Bisericii și neamului. Seara s'a dat din partea corului bisericii o serenadă P. Sf. Sale la casa parohială. După aceasta P. Sf. Sa a vizitat parohia, întreținându-se mai ales cu membrii Oastei Domnului și cu preoții locului.

Duminecă dimineața P. Sf. Sa a plecat cu trăsura spre Ramna. Râdeau parcă holdele sub revărsarea razelor de soare, după ce au fost binecuvântate de o abundentă ploaie. În mijlocul satului P. Sf. Sa a fost bineventat de primarul comunei, asistat de D-l Primpretor G. Stoia-covici, de notarul comunei I. Buciuman, de inv. director N. Trăilă și de fruntașii satului. Pornind mai departe, P. S. Sa a fost întâmpinat în fața bisericii unite de preotul Eugen Poșariu și credincioșii S. Sale.

După cuvintele de urare P. S. Sa a mulțumit păr. Poșariu, îndemnând credincioșii celor două biserici la bună înțelegere și armonioasă conlucrare pentru mântuirea sufletelor.

În fața bisericii renovate, așteaptă turma dreptcredincioasă. Biserica este înconjurată de flori. Fumul de tămâie, arzând la intrarea în biserică, se înalță către ceruri, în atmosfera liniștită de ploaie, în nori abundenți, ca un prinos de recunoștință. Clopotele bat. Sufletele coplesite de emoție așteaptă arhipăstorul. . . .

Păr. Nicolae Ciurescu, parohul locului, înconjurat de prot. N. Iorgovan, Prot. Dr. Marcu Bănescu, preoții: Petru Vuc, Gh. Munteanu, din Bocșaromână, Andrei Țățanu, refugiat,

Aurel Barbu din eparhia Timișorii și Diaconul D. Băloni, citește în fața P. S. Sale un raport detaliat asupra stărilor din parohie și face istoricul bisericii.

Biserica este zidită în secolul al XVIII-lea din piatră și cărămidă. Zidurile ei, de o trăinicie de veacuri, acoperite de fumul de lumini și tămâie, spune Păr. Ciurescu, mărturisesc credința înaintașilor noștri. Acum, zidurile au fost reparate, pictura a fost spălată, fără a strica ceva din stilul vechiu, ajutându-i doar trăinicia peste veacuri.

Parohia are 1218 suflete, trăind în 292 gospodării bine înstărite.

Păr. Ciurescu amintește apoi numele preoților: Ioan Velceleanu, Ion Pincu și Teofil Bucșa, înaintași care au luptat pentru restabilirea ortodoxiei sfărâmată de tulburările confessionale în această parohie. Alături de vrednicii preoți, amintește pe neobositul și neuitatul dascăl confesional Romul Ancușa, tatăl P. O. Păr. Consilier Romul G. Ancușa. Din școala lui au ieșit cei mai vajnici apărători ai ortodoxiei și cei mai buni cântăreți de strană. Amintește apoi pe învățătorul Ioachim Drăgoescu, dispărut în războiul acesta, care a ridicat casa culturală a comunei.

La contribuția credincioșilor și-a adăugat jertfele pentru renovarea bisericii Dl. Col. Gh. Ghika, care a petrecut câteva luni cu o unitate militară, în această comună. D-sa a lucrat personal și a dat ajutoare și îndrumări la renovarea picturii, repararea tencuelii, la terminarea Casei Culturale și casei parohiale. Credincioșii din Ramna socotesc pe Dl. Col. Ghika între ctitorii bisericii lor.

Un cor de țărani, bine instruit, sub conducerea D-nei Inv. Eva Ciurescu, întonează „Pre Stăpânul“.

P. Sf. Sa după ce răspunde Păr. Ciurescu la raport, începe actul sfințirii bisericii, înconjurat de preoții amintiți mai sus, între care intră și P. O. Prot. Ic. Stfor Romul G. Ancușa.

După terminarea sfințirii bisericii și a Sf. Liturghii, P. S. Sa rostește în fața mulțimii de credincioși o cuprinzătoare predică, laudând zelul credincioșilor din această parohie și îndemnându-i la o viață cât mai apropiată de idealul vieții noastre creștine. Imbărbătează pe acești credincioși în susținerea și apărarea credințelor strămoșești mai ales în fața proselitismului confesional și sectar, dând o mulțime de exemple din istoria noastră națională pentru apărarea credinței. Indeamnă credincioșii să năzuiască spre lumină și cultură. Li îndeamnă să-și facă datoria față de Țară și mai

ales în raport cu jertfele care ni se cer azi pentru îndeplinirea tuturor obligațiilor pe care le-a ridicat războiul.

După terminarea serviciilor divine P. S. Sa, înconjurat de mulțimea de copii, cărora le împarte cărți de rugăciuni, icoane și cruciulițe, și de credincioși merge la Casa Culturală și parohială pentru a le sfinți. Aici, după actul sfințirii, Dl. Inv. dir. Nic. Trăilă arată istoricul zidirii Casei Culturale și parohiale. Inv. I. Dragoescu a început acest lucru și l-a terminat preotul Nic. Ciurescu.

P. S. Sa rostește și aici o substanțială cuvântare, laudând acest frumos palat cultural legat de casa parohială, care își va aduce de acum înainte contribuția la ridicarea culturală a comunei, alături de biserică și școală.

P. S. Sa Episcopul nostru apreciază apoi, în termeni elogioși zelul și activitatea pastorală a preotului Nicolae Ciurescu care în decurs de doi ani, de când se află în această parohie, a realizat lucruri mari și frumoase. Binecuvintează pe toți ostenitorii pentru ridicarea acestui palat cultural.

S'a servit apoi o masă comună la Păr. Nic. Ciurescu, după care P. S. Sa a făcut mai multe vizite frunțașilor acestei parohii.

Seara P. S. Sa Episcopul nostru Veniamin, s'a reîntors la Bocșa-română, deplin mulțumit de cele aflate și realizate în parohia Ramna.

Luminătorii Neamului

de Prot. Dr. GH. COTOȘMAN

(Continuare și sfârșit)

Este mișcător, cutremurător chiar, este entuziast, înflăcărat de sentimentul unei învăpăiate iubiri de neam și lege, străbătut de fiorii unei nepotolite poftă de cultură, de libertate națională și de înălțare morală spre culmile *idealului creștin și național*, acest apel fulminant al marelui Român, născut în umila casă țărănească din comuna Hodoni, din preajma capitalei Banatului¹⁾.

Ascultând ambele apeluri, făcute la un interval de un secol, o undă de durere și amărăciune inundează și străbate cutele cele mai sensibile ale inimilor noastre. De *durere*, pentru că nici după un secol n'am fost capabili să realizăm idealul de totdeauna al Românilor, ideal cristalizat și formulat în chip savant de savantul bănățean *Vicențiu Babeș*, ideal ce i-a fecun-

1) Sever Bocu, *Drumuri și răscruci*, vol. II, *Discursuri* I, București, 1945, pp. 50-55; Joandrea, I. c., scrie că s'a născut, n. Moșnița, lângă Timișoara.

dat toate idealurile și i-a animat și frământat inima lui și a tuturor marilor noștri bărbați, cari ca și el visau înălțarea Neamului românesc pe crestele cele pururea înșorite și scaldate de lumina ceanetrecătoare a culturii românești și a spiritualității creștine.

Cât privește Banatul, semințele alese, aruncate, acum un secol, de Vicențiu Babeș, n'au rămas fără rod. Învățătorii români bănățeni, crescuți în Preparandia dela Arad supț supraviețuirea unui *Dimitrie Tichindeal*, *Constantin Diaconovici-Loga*, *Moise Nicoară* etc., recunoscători ca fiind cele mai reprezentative figuri ale culturii și spiritualității românești de dincoace de Munți la începutul secolului trecut, au dus flamura culturii românești în toate ungherele Banatului, pregătind astfel inimile românești pentru marele praznic al *Unirii* dela 1918.

Cu toate acestea, n'am fi drepti dacă n'am recunoaște că și în Banatul nostru, care pe drept cuvânt se mândrește a fi „fruncea” în multe privințe, sunt încă multe suflete românești apăsate de „jugul cel rușinos al robiei”, și învăluite în ceața și „întunerecul moșiciei” și al neștiinței, pe care nobilul Babeș se străduia să-l risipească din viața lor.

Nu numai în rândurile celor mai în vârstă, dar și în a celor mai tineri, feciori și fete, mai aflăm destule exemplare care nu știu ceti și scrie, — fapt ce constituie o mare rușine pentru obrazul unui neam, ce pretinde, în virtutea drepturilor lui istorice și a originii lui nobile daco-romane, loc de cinste în concertul popoarelor civilizate ale lumii.

Apelul învățătoarelor bucureștene este binevenit și la timp oportun. Am dori ca el să găsească *răsunet* nu numai în inimile învățătoarelor și învățătorilor români, ci deopotrivă în inimile tuturor factorilor, cu răspundere pentru propășirea culturală și *sănătatea sufletească* a acestui Neam, și în primul rând, în inima părintească a *Preoților* noștri, cari prin însăși misiunea lor, *istorică* și *harică*, sunt puși, de Dumnezeu și de oameni, să fie strajă a moralității și să poarte torța culturii, pe care să o împlante în inima fiecărui Român, spre a-i lumina cărările cari duc la fericirea vremelnică și vecinică.

Dacă venerabilii noștri Preoți din trecut sunt considerați *ctitori* ai culturii românești, iar Biserica noastră strămoșească ortodoxă *mama școlii românești*, confesionale și de stat, — nouă, urmașilor, ne incumbă o sfântă și patriotică datorie, de a ne încorda puterile la maximum, spre a ne face vrednici de această neprețuită zestre culturală și morală, pe care datori suntem

a o îmbogății și împospăta, *sprrijinind* astfel din răspuțeri opera de *luminare* și *culturalizare* a maselor românești, inițiată cu atâta însuflețire și abnegație de către cele mai alese fiice ale acestui Neam.

Impreună și alături de Preoții noștri tineri și bătrâni, dela sate și orașe, vor putea realiza mai ușor și într'un tempo mai accelerat supremele imperative ale sufletului românesc, exprimate de academicianul bănățean Vicențiu Babeș și poruncite de Evanghelia Învățătorului omenirii, *Iisus Hristos*, spre a merita titlul pompos și strălucit de *lumină a lumii*²⁾. Să ne străduim, deci, să fim vrednici de el. Altfel — vorba lui Vicențiu Babeș — *vai de acel Preot care nu-și cunoaște chemarea*, și de trei ori amar aceluia, care nu-și împlinește datorințele cu acuratețe.

„*Blestemul neamului și al patriei îl va petrece până la mormânt și osânda lui Dumnezeu va cădea asupra-i și-l va apăsa până în fundul iadului celui mai înfricoșat, pentru că*

a pângărit numele cel mai sfânt din lume, numele lui Iisus Hristos, numele de învățător...”

O carte nouă în literatura Teologiei practice

Omul, creatura cea mai complicată dintre toate, constând din două lumi: spirituală și materială, are înăscut în el, dela origine, sentimentul religios, pe care îl găsim sub diferite forme manifestat la popoarele de ntotdeauna și de pretutindeni.

Acest sentiment religios, omul simte nevoia a-l exterioriza în acte externe, dând astfel naștere cultului public extern.

Cea mai superioară și cea mai perfectă manifestare de cult public extern este *Liturghia*.

Biserica noastră ortodoxă posedă cele mai perfecte și cele mai frumoase liturghii, aparținând ritului bizantin, acelea atribuite Sf. Vasile cel Mare și Sf. Ioan Hrisostomul.

Ca orice lucrarea, așa și liturghiile au o viață a lor, o dezvoltare, trecută prin diferite faze, o istorie.

Noul studiu poartă titlul: **Liturghiile bizantine privite istoric în structura și rânduiala lor**. Aparține Prea Cucernicului Părinte **Preot Petre Vintilescu** Profesor la Facultatea de Teologie din București, Tipografia Cărților Bisericești, 1943.

Studiul Prea Cucernicului Părinte Profesor Dr. P. Vintilescu vine a aduce ceva nou la noi

2) Matei, 5, 14; — Filip., 2, 15.

Românii, ortodoxi, tocmai ceeace ne trebuia și ne lipsia: *desvoltarea liturgice speciale.*

Avem noi opere de liturgică generală, dar ne lipseau cele de liturgică specială. Și pentru aceasta nimeni nu era mai în drept, decât cunoscutul, minuțiosul cercetor și eruditul Părinte Profesor de liturgică dela Facultatea teologică din București, P. C. Sa, Păr. Prof. Dr. Petre Vintilescu.

Prin el, studiile noastre liturgice iau o nouă desvoltare alături de celelalte ramuri ale Teologiei.

Apariția studiului prezent înmulțește operele P. C. Sale de liturgică apărute până acum și pregătește literatura liturgică pentru noui lucrări.

Liturghiile ortodoxe (Sf. Vasile și Sf. Ioan), sunt liturghii, cari se desvoltă deodată cu istoria politică și bisericească a Bizanțului. De aceea poartă titlul de „liturghii de rit bizantin” și fac parte din marea familie a liturghiilor de tip siriatic.

În *prefață*, autorul ne prezintă lucrarea și sensul ei.

Urmează: *Generalități introductive.*

Liturghia întregă de azi s'a desvoltat în jurul ritului anaferei, sau al sfintei jertfe euharistice, care face parte din liturghia credincioșilor.

Din veacul apostolic se oficiază și liturghia catehumenilor după schema serviciului dela sinagogă.

Între aceste părți ale liturghiei se stabilește mai apoi o unitate indistructibilă.

Proscomidia își fixează locul înaintea liturghiei catehumenilor și astfel avem unitatea liturghiei de rit bizantin a Bisericii ortodoxe a răsăritului, compusă din trilogia: Proscomidia, Liturghia catehumenilor și Liturghia credincioșilor.

Opera este divizată apoi în trei mari capitole, după părțile componente ale liturghiei.

Partea I.

Proscomidia. (pag. 7-47). Aceasta are 5 subdiviziuni și anume:

1. *De la simplitatea primară la o nouă încadrare a proscomidiei.* Originea proscomidiei o găsim la Cina cea de taină, când Mântuitorul s'a servit de pâine și vin pentru jertfa cea fără de sânge, din biserica sa. Multă vreme, proscomidia a păstrat simplitatea sa primitivă. Cele mai vechi mărturii sunt din veacul II-lea, ale Sf. Iustin Martirul din I-a Apologie și ale Constituțiilor Sfinților Apostoli, cartea VIII-a, cari ne-o înfățișează constând din simpla depunere pe sf. masă a pâinii și vinului amestecat cu

apă, alese din orandele credincioșilor. Peste acestea, Episcopul cetia o rugăciune.

Locul proscomidiei în forma aceasta simplă, a fost în prima parte a liturghiei credincioșilor, după concedierea penitenților și catehumenilor.

În veacul al IV-lea găsim desfințată penitența publică, iar în cel al VII-lea și catehumenatul.

De acum, în cazuri sporadice de practici locale, locul proscomidiei îl găsim la începutul liturghiei catehumenilor. În veacul al VIII-lea, proscomidia are locul de azi definitiv fixat. Ne-o dovedește Sf. Gherman, patriarhul Constantinopolului (715-729) în scrierea sa *Theoria mistică*, precum și cel mai vechiu codice liturgic (Barberini 336) provenit din acest veac.

Proscomidia se desvoltă apoi având în biserică loc corespunzător, pe care-l numesc când *schevofilachion*, când *prothesis*.

2. Desvoltarea ritualului pentru pregătirea Sf. Agneț.

Arată starea de desvoltare a ritualului proscomidiei până, și în sec. VII, după comentariul Sf. Gherman al Constantinopolului. Găsim acum un ritual al agnețului, al potirului, întrebuințarea de texte biblice.

Urmează apoi mărturiile desvoltării din veac. VIII până în veac. al 14-lea, când manuscrisele ne dau descrierea amănunțită a ritualului scoaterii sf. agneț.

Cea mai clară descriere a rânduelii sf. proscomidiei și care este aproape identică cu cea de astăzi, ne-o dă veac. XIV-lea, prin Constituția lui Filotei, patriarhul Constantinopolului (1351-1376).

3. Miridele pentru sfinți și credincioși.

Dela pomenirile nominale ale morților și viilor s'a ajuns apoi la miridele (părțilele scoase din profore) sfinților și credincioșilor.

Ne arată fazele prin cari a trecut locul dipticilor, pe care din veac. IX-lea îl găsim la proscomidie. Apoi cum se aducea pentru fiecare nume pomenit câte o prescură; simplificările până la forma de azi, locul așezării și forma miridelor, precum și numărul prescurilor.

Avem apoi tratate controversale referitoare la scoaterea miridei pentru îngeri în locul celei a Sf. Ioan Botezătorul; controversa referitoare la așezarea miridei Sf. Fecioare pe disc, precum și a proscomidierii și de către diacon, ori numai de către preot.

4. Sfârșitul proscomidiei.

Cuprinde desvoltarea ultimelor rugăciuni și a actelor manuale ale sf. proscomidiei, încheind acest capitol cu un rezumat:

5. Recapitulare.

Partea II-a.

Liturghia catehumenilor. (Pag. 49-70).

La început avea o existență și practică independentă de liturghie euharistică-zice autorul până în veac. II-lea, când o găsim lipită de cea euharistică.

Rânduiala ei din primele 3 veacuri, documentele nu o redau, ci o găsim din mențiunile incidentale ale diferitelor scrieri.

Ea este tratată în următoarele subdiviziuni:

1. Începutul liturghiei.

Forma ei simplă o cuprind Constituțiunile apostolice, c. II și VIII. Partea dela ectenia mare până la văhodul cel mic pare un adaus de mai târziu.

În forma asemănătoare cu cea actuală o găsim în Constituția lui Filotei.

2. Intrarea cu evanghelia.

Reprezintă venirea fiului lui Dumnezeu în lume. Coincide exact intrării episcopului în liturghie și este cauzată de motivul practic al scoaterii sf. evanghelii din schevoflacion pentru începerea cetirilor.

Văhodul își are originea în veac XIII-lea de când îl găsim în manuscrise.

3. Imnul Trisaghion (Sfinte D-zeule).

Este generalizat din veac. al V-lea și tot în locul lui de azi. În vechea liturghie, el era urmat de cetiri din V. Test. În acest timp episcopul ședea în scaunul cel de sus și de aici da binecuvântarea scaunului de sus.

4. Lecturile biblice.

Formulele „Pace tuturor“ și „Și duhului tău“, înainte de lecturile biblice, reprezintă salutul episcopului cu poporul, după intrarea sa în liturghie.

La început cetirile erau din V. și din N. Testament, alese și lungi după voia episcopului. Stihul prochimenuului amintește de lecturile din V. T. Imediat după cetiri urma predica. Mutarea ei se bazează pe trei cauze: 1). Penitenții și catehumenii aveau voie să rămână și la liturghia credincioșilor. 2). Mulți creștini se simțeau satisfăcuți după predică și părăseau serviciul divin — spune Sf. I. Hrisostomul, și 3). Pentru a putea fi ascultat și de cei ce vin târziu.

5. Rugăciunile după evanghelle.

Acestea încheie liturghia catehumenilor cu ectenia: „Câți... ieșiți“.

Partea III-a. Pag. 71-123).

Liturghia credincioșilor.

Este liturghia propriu zisă, sau euharistică. O tratează în 3 mari diviziuni:

A. *Riturle de pregătire spirituală și materială în vederea sf. Jertfe euharistice.*

Momentele principale ale acestei părți sunt: 1). Rugăciunea pentru credincioși. Sunt 2 rugăciuni pentru credincioși separate prin 2 ectenii mici, cari până la patriarhul Filotei (v. XIII-XIV) au fost mari. 2). Intrarea cea mare. Intrarea cea mare își are originea în necesitatea aducerii sf. daruri din schevoflacion, pe sf. prestol. S'a inaugurat în veac. al VI-lea 3). Simbolul credinții și formulele de tranziție înainte de anafora. Cetirea Simbolului credinții, își are inaugurarea la 471, în Antiohia de patriarhul monofizit, Petru Gnafevs (Fullon).

Prima diviziune a liturghiei credincioșilor o încheie formula: „Să stăm bine...“.

B. Rugăciunea sf. Jertfe, sau Anafora.

Prin anafora se înțelege jertfa euharistică în sensul propriu (Sf. Euharistie), dar se mai înțelege și numai rugăciunea prefacerii.

Rugăciunea anaforei începe la Sf. Ioan așa: „Cu vrednicie și cu dreptate...“, iar la Sf. Vasile cel Mare cu: „Cela ce ești, Stăpâne...“. Rugăciunea anaforei este una neîntreruptă, iar ecfonisele: „Cântare de biruință...“ „Luați mîncați...“, etc., sunt numai pasagii din ea rostite tare.

În vechime toată rugăciunea anaforei, care se încheie cu ecfonisul: „Și ne dă nouă cu o gură...“ se citea tare. Ne-o dovedește Sf. Iustin Martirul în Apologia I, cap. LXVII, 5, iar în veac. al III-lea, Dionisie al Alexandriei într'o scrisoare către Sixt al Romei.

După ecfonise, și pentru studiu numai, în unitatea rugăciunii anaforei se scot în evidență următoarele 4 momente principale:

a). Rugăciunea euharistică. Este o doxologie adresată lui Dumnezeu, care culminează în cântarea îngerească „Sfânt“.

Imnul acesta serafimic este cel mai vechiu din Liturghia creștină. Partea primă a rugăciunii euharistice, vorbind despre atributele ființii dumnezeiești, se mai numește și „rugăciune teologică“, iar a doua parte, enumerând binefacerile divine, se numește „rugăciunea hristologică“.

b). Anamneza. Ca o urmare a binefacerilor divine pentru noi, este aducerea aminte, cuvinte cu cari începe acest fragment al anaforei în liturghia Sf. Ioan: Aducându-ne aminte (*μνησθέντων*)...“, și de unde se numește anamneza.

c). Epicleza. Este rugăciunea de invocare a Sf. Duh peste daruri, pentru a le transforma în adevăratul trup și sânge al Mântuitorului. Ea formează punctul culminant al anaforei.

d). Rugăciunea de mijlocire. Începe cu: „Să fie celor ce se vor cumineca...“, și încheie cu

ecfonisul: „Și ne dă nouă cu o gură...“, care ecfonis face sfârșitul anaforei în ambele liturghii.

Tratează apoi formele și acțiunile mărunte din timpul anaforei.

C. *Ultima parte a liturghiei credincioșilor.*

Constă din: Rugăciunile dinainte de împărtășire. Actele manuale (Inălțare, frângere, unirea sf. elemente, căldura). Împărtășirea. Rugăciunile de mulțumire după împărtășirea și Apolisul liturghiei.

Cartea încheie cu un scurt *rezumat în românește, un apendice referitor la scoaterea miridei pentru sfinții îngeri la proscomidie, și un rezumat în limba franceză.*

Acestora le urmează *veșta bibliografie, indicele alfabetic de nume proprii și de chestiuni.*

Operă originală și unică în literatura noastră religioasă, tratată cu mult spirit critic științific și pe bază de documente, cartea, având și forma exterioară impecabilă, se impune dela sine.

Claritatea limbei, a construcțiilor gramaticale și împărțirea sistematică, sunt calități cunoscute de mult ale autorului.

Toate acestea ușurează înțelegerea și reținerea în memorie a materialului.

Am făcut această succintă recapitulare a întregului ei cuprins, pentru ca din observarea de către cetitor a capitolelor importante aici tratate, să se simtă necesitatea cetirii ei de către publicul ascultător și martor ocular al marelui dramă religioase și mântuitoare.

Pr. ILIE CÂMPIANU
revizor eparhial.

Conferința pastorală a preoțimei tractului Făget

Preoțimea tractului Făget în ziua de 11 Aprilie c. c. s'a întrunit la sediul protopopiatului, pentruca amăsurat înaltelor ordinațiuni să se spovedească și cuminece în timpul postului celui mare, căci acesta este timpul de penitență prin excelență.

Dacă porunca a 4-a bisericască îndatorește pe toți creștinii să-și mărturisească păcatele măcar odată în an, nici preoții nu sunt scoși de sub acest obligament moral, căci Pravila cea mare orânduiește: „Tuturor ne trebuie să ne pocăim călugări, preoți, bărbați și muieri, nici unul să nu fugă de spovedanie, pentrucă toți greșim.

Meditația Păr. Gherga din Coșava rostită înainte de mărturisire a avut darul să trezească din amorțeală și inimile cele mai insensibile.

Sf. Liturghie a darurilor înainte sfințite de-

curge maestuos și impresionant în cadrul căreia i-și rostește meditația Părintele Nicoară din Margina, după care preoții cu adâncă smerenie pășesc spre a se împărtăși cu „Izvorul vieții“.

Apoi la școala primară urmează Conferința propriu zisă.

Păr. Președinte în cuvântul de deschidere arată, că rolul Bisericii în acest războiu pustitor de civilizație și secerător de vieți omenești departe de a se micșora ne pare cu mult mai important. Lumea desamăgită de nesiguranța și contrazicerea doctrinelor economico-politico-financiare, de nestatornicia bunurilor pământești, caută hrană și bucurii spirituale trainice cari să-l mulțumească. Și dacă Biserica nu-și deschide larg porțile sale și nu-l arată larg pe Mântuitorul Hristos ca pe cel ce este „Calea, Adevărul și Viața“, atunci cel însetat și desorientat se îndreaptă încotro i-se deschid porțile. De aceea să căutăm să fim însuflețiți de focul sacru al apostolatului.

Conferința Păr. Georgescu-Povergina „Activitatea preotului în lumina evenimentelor de astăzi“ a privilegiat vii și variate discuții stăruindu-se îndeosebi asupra pericolului sectar în urma noilor măsuri luate de a li-se acordă libertatea cultului.

Păr. Protopop sintetizând cele expuse invită preoțimea, ca prin viața și activitatea sa să se arate ca un factor indispensabil în viața satelor noastre. La noi preoții nu poate fi vorba de o activitate extrabisericească.

Stăruie îndeosebi asupra pastorației individuale, pentruca legătura preotului cu poporul să fie cât mai reală și să putem pătrunde în intimitatea sufletească a credincioșilor, căci sfârșitul războiului de regulă aduce o criză a disciplinei și a ordinii. Și pentrucă tainele viitorului nu le putem pătrunde după cuvintele Mântuitorului să căutăm să fim „nu numai blânzi ca porumbelii, ci și înțelepți ca șerpii“.

Prot.

INFORMAȚII

Predici. Duminecă în 10 I. c. va predica Păr. Prot. T. Roșca, iar Joi în 14 Iunie Păr. T. Dobromirescu.

Academia Română a primit în sânul ei, printr'o sedință solemnă ținută în 28 Maiu a. c., pe P. S. Sa Episcopul Nicolae Colan al Clujului.

Nimbul solemnității a fost ridicat prin prezența Majestății Sale Regelui nostru Mihai I, din a cărui cuvântare spicuim următoarele afirmațiuni regale:

„Prea Sfinșitul Nicolae Colan dă la iveală pentru generațiile tinere prin activitatea sa spirituală închinată

hrisoavelor bisericești, documente prețioase pentru cunoașterea trecutului poporului român.

Trecutul unui neam este garanția prezentului său, precum și a viitorului.

Dorința mea este ca acest viitor să fie făurit numai din frumos și curat. Să cimentăm astfel un organism sănătos și puternic pentru scumpa noastră țară, **dându-i un nou imbold spiritual și moral.**

Cu deplină speranță în Dumnezeu, cu toată credința în dreptatea poporului nostru și în alesele lui însuși, am desăvârșita convingere că prin munca și unirea tuturor vom izbuti să așezăm acest Neam la locul pe care îl merită între popoarele lumii."

Inalte vizite arhieresti. Inalt Prea Fericitul Patriarh Nicodem al României, a primit în zilele trecute vizita Inalt Prea Sf. Mitropolit Ieronim al Bucovinei sovietice, cu reședința în Cernăuți.

II. PP. SS. Lor și-au făcut schimburi de daruri simbolice.

† **Romulus Pârva.** După scurte, dar grele suferinți, învățătorul confesional R. Pârva, și-a dat sufletul în mâinile Creatorului.

Prin blândețea sa și-a câștigat iubirea multora, iar lipsa prezenței sale și a vorbei sale blânde se resimte printre vecini, prieteni și cunoscuți.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii.

NOTĂ OFICIALĂ

Nr. 2596 Bă. 1945.

Ministerul Cultelor, cu adresa Nr. 24.783/1945 din 12 Maiu a. c. ne aduce la cunoștință că, începând dela 1 Aprilie 1945, taxele pentru carnetele C. F. R. s'au majorat după cum urmează:

Clasa I. 200 Lei
" II. 100 "
" III. 50 "

Toate chitanțele în valoare de peste 100 Lei, vor fi timbrate cu 30 Lei timbru fiscal.

Ceeace se aduce la cunoștință Cuc. noștri preoți și P. C. protopopi din cuprinsul eparhiei noastre.

Caransebeș, la 22 Maiu 1945.

Episcop:

† **VENIAMIN**

Secretar eparhial:

Pr. Petru Toma

Publicațiune de licitație.

În baza aprobării Ven. Cons. Eparhial cu No. 2674 Ec. 1945. Consiliul parohial ort. rom. din Topleț, publică licitație pentru repararea turnului și exteriorului sfintei biserici din comuna Topleț, jud. Severin, pe ziua de 24 Iunie 1945 orele 12 a. m. în biserică.

1. Ofertanții vor depune oferte închise la Oficiul parohial împreună cu garanția de 10% din valoarea lucrării în numerar sau efecte de Stat.

2. Caetul de sarcini se poate vedea la Oficiul parohial.

3. Consiliul parohial își rezervă dreptul de a preda lucrarea aceluia maeștru, în care va avea mai mare încredere.

4. Licitanților nu li-se acordă nici-un fel de spese de deplasare.

5. Contractul devine obligatoriu pentru maeștrul care ia lucrarea, imediat după semnare, iar pentru comuna bisericească numai după aprobarea Ven. Consiliu eparhial.

6. Întru cât la această licitație nu se vor prezenta oferte corespunzătoare, lucrarea se va da în regie.

Preș. Cons. parohial:

Pr. Alex. A. Dorobanțiu

Secretar:

Ștefan Caraiman

Pentru conformitate,

Pr. Alexandru A. Dorobanțiu

Convocare

Membrii Căminului Cultural din Caransebeș sunt convocați la consfătuirea generală, anuală, pe Duminică în 17 Iunie a. c., la ora 12 dim. în sala căminului, cu următoarea ordine de zi:

1. Aprobarea bugetului.
2. Aprobarea socoților.
3. Alegerea membrilor sfatului Căminului pe timp de 3 ani.
4. Chestiuni curente.

Intrucât membrii nu se vor întruni în număr legal, consfătuirea generală se amână pe Duminică în 1 Iulie a. c. la aceeaș oră.

Caransebeș, la 2 Iunie 1945.

Prezidiul.

Convocare

Domnii membri ai Adunării Generale depe lângă Școala Normală de Învățători „Ioan Popasu” din Caransebeș sunt rugați a lua parte la ședința care se va ține în ziua de 10 Iunie 1945 la orele 11, 30 în cancelaria școlii:

Ordinea de zi:

1. Aprobarea proiectului de buget pe exercițiul financiar 1945/46.
2. Alegerea unui membru în comitet.
3. Eventuale propuneri.

Intrucât în ziua de 10 Iunie 1945 nu se vor întruni membrii în număr reglementar, Adunarea Generală se va ține în ziua de 17 Iunie 1945, la orele 11, 30, cu orice număr de membri prezenți.

Caransebeș, la 31 Mai 1945.

Președinte,

Dr. I. Rădulescu

Secretar,

Ilie Orzescu